

Rüştü Bozkurt

rustu.bozkurt@dunya.com

İş insanının "algoritması"

Yaşamımızın önemli araçlarından biri olan "bilinç algoritmaları" üzerinde düşünmemiz bilgi edinmemiz, proje üretmemiz, uygulama yapmamız, geri-bildirim döngülerini işletmemiz ve kendini sürekli yeniden üretebilen mekanizmalar oluşturmamız gerekiyor.

Her şeyin interneti (IoT), her ürünün içinde bir algılayıcı, algılayanı ileten ve bağlantı kuran donanım anlamına geliyor. Bu yeni donanım ve bağlantı olanakları, ürünlerin yapısının yeniden oluşturulmasını, işlevlerinin tanımlanmasını ve kültürünün oluşturulmasını gerektiriyor. Ayakkabınızın ökçesine yerleştirilen bir sensör, kaç adım yürüdüğünüzü, kan basıncınızın sağlık sınırlarınız içinde kalıp kalmadığını; o anda yapmanız gereken işin ne olduğunun verilerini topluyor; veriyi damıtarak bilgiye dönüştürüyor; sizin ve doktorunuzun nesnel birikimlerine ve öznel yorumlarına açık hale getiriyor. Veriden malumata, malumattan bilgiye, bilgiden anlamaya, anlamadan bilgeliğe gidiş yollarının kaldırım taşları döşeniyor.

Yeni ürünleri kullanmanın yaygınlaşması, yaşam biçimi ve yaşam tarzlarımızı etkiliyor; son çözümlemede yeni bir tüketim ve kullanım kültürü oluşuyor. Akıllı ve bağlantılı ürünlerin büyük bir hızla yaşamımıza girmesinin yarattığı değerleri, beklentileri ve davranışları kavramak günümüz iş dünyasında işyeri yöneticilerin çok temel sorunlarından biri haline geliyor.

Algoritmalar dünyası

Yaşamımızda var olan biyokimyasal algoritmaları derinleştiren; teknolojiyi "insanın kol gücünün uzantısı" olmaktan çıkararak "zihin gücünün uzantısı" haline getiren bu algoritmalar dünyasında doğru konumlanabilmek için bize düşen önemli görevler var. Yaşamımızın önemli araçlarından biri olan "bilinç algoritmaları" üzerinde düşünmemiz, bilgi edinmemiz, proje üretmemiz, uygulama yapmamız, geri-bildirim döngülerini işletmemiz ve kendini sürekli yeniden üretebilen mekanizmalar oluşturmamız gerekiyor.

İş yerimizde "etkin yönetişim" yapabilmemiz için algoritmalar geliştirme, hoşumuza giden bir yemek tarifi gibi düşünmemiz gerekiyor. Yemeğin bileşenleri olan malzemeleri; malzemelerin karışım öncesi işlemleri, karıştırma yöntemleri, dönüşüm sırasında katkı malzemeler, kaynak, pişirme, pişirme sonrası işlemler ve sunuma hazır hale getirme ve sunma gibi. Bir Hint atasözünde dendiği gibi, "Toprakla kumu karıştırarak çorba yapamazsınız", ama Nuh Tufanı efsanesinden bugüne gelen "aşureyi" ambarın dibinde kalan incir, üzüm, nohut, fasulye, şeker, buğday, pirinç, kayısı benzeri yiyecekleri katarak hazırlayabilirsiniz. Geçerli ve etkili algoritmalar, çevrenin ve kendi imkanlarımızı bir değere dönüştürerek yaşamını kolaylaştırma ve zenginleştirmenin

İş yaşamında algoritma kurgusunun temel bileşenlerinden biri "öngörüde bulunma ve önlem alma disiplinidir". Ne yaptığımızı ve nasıl yapacağımızı netleştirmek için öngörü ve önlem alma yetkinliklerimizin gelişmesi gerekir.

dinamik zihinsel araçlarıdır. İş yeri yönetişimindeki algoritmalar beş aşamada geliştirebiliriz: Çevreyi gözleme, anlama ve açıklama ilk adımdır. İkincisi, kendi olanak ve kısıtlarını net olarak bilme düzeyidir. Üçüncü adım da yaşamın mesafelerini ayarlamadır. Dördüncüsü, öngörme ve önlemleri planlamadır. Beşincisi, projeleri esnek bir işbirliğiyle uygulamaya koymanın; ittifaklar kurmanın, strateji, taktik ve uygulama bütünlüğü sağlamanın güvencesi olan kurumları işler hale getirmektir. Bu adımlar etik yargıları, olgusal süreçleri ve ilke, kural, karar ve yasaların belirlediği talimatları da kapsar.

İş yerlerinde kaliteli bir yönetişim arayışında olan yöneticiler aşağıda özetlenen ya da işyerinin özelliklerine göre kendilerinin tasarlayacakları algoritma adımlarını atabilir:

Çevre bilincini geliştir: Yaşadığımız evren sürekli genişleyen, değişen, fırsatlar yaratan, tehlikeler oluşturan özelliklere sahiptir. Ünlü uzay bilgini Carl Sagan'ın dediği gibi, evrende hiç bir şey değişmese her şey sabit olsaydı "bilim" olmazdı. Evrende her şey hiç anlaşılmayacak kadar karmaşa içinde olsaydı yine "bilim" olmazdı. Bugünün uygarlığında bütün değerler, beklentiler ve davranışlar "bilim" tarafından etkileniyor. Bilim olumlu olduğu kadar olumsuz da kullanılabilen araçlarımız arasında müstesna bir yere sahiptir. Bilimin temel özelliği, varsayımlardan yola çıkarak, gözlem yapmak, olay ya da olguların "kendine benzerlik özellikleri" ile "farklılaşan yönlerini" gözleyerek değişmenin hızını ve yönünü belirleyen kural ve yasaları keşfetmektir.

Bilim, çevremizi gözleme, anlama ve açıklamanın aracıdır. Çevremizde olup bitenlerin farkında olmak, farkında olduğumuz gelişmeler karşısında ne yapacağımızı ve nasıl yapacağımızı belirlemek, doğru verilere ulaşarak işlerimizi etkin biçimde yapmak istiyorsak, ki bunu bilinçli çaba olarak tanımlıyoruz, bilimin metotlarını kullanarak çevremizi analiz etmeliyiz.

Kendi birikimlerini bil: Yeryüzünün kaynakları istek ve ihtiyaçlarımızı karşılamak için sonsuz bollukla ayaklarımızın altına serilmez. Bilim ve teknikteki gelişmeler üretimi "yerel ve doğrusal büyümeden üstel büyümeye" taşısa bile kaynaklara erişmek kolay değildir; olmayacaktır da.

Kaynaklara erişebilmek için ne yaptığımızı, nasıl yapacağımızı, kendi birikimlerimizi, çalışanlarımızın birikimlerini, müşterilerimizin birikimlerini, iç süreçlerin işleyişini, dış süreçlerin işleyişini ve yaratılan yeniliklerin gelişme yönünü ve hızı hakkında bilgi sahibi olmamız gerekir. Farkında olmanın ötesinde, çevrenin yarattığı fırsatları değerlendirme ve tehlikeleri de en düşük maliyetle atlatma yol ve yöntemlerini de bilgiye dayalı fikirler çerçevesinde yorumlamalıyız. İş yaşamına ilişkin değişik algoritmaların, etkin bir kombinasyon, tutarlı bir koordinasyonla rekabet gücü yaratmaya katkı yapmasını her aşamada göz önünde tutmalıyız. Kendini bilmek her zaman önemli olmuştur ama asıl önemli olduğu yer dönüşüm zamanlarıdır. Geçiş süreçlerini etkili yönetebilmemiz için ihtiyaçlarımızın tanımlanması, olanaklarımızın bilinmesi, kısıtlarımızın değerlendirmesi, fırsat ve tehlikeler ile dengelemelerin yapılması hayati önem taşır.

Mesafeleri iyi ayarla: İş yaşamıyla ilgili algoritmalarımızı geliştirirken, her şeyin alt-üst oluşlar yaşadığı büyük dönüşüm dönemlerinde "yaşam ayarları" yapabilme yetkinliği de önemlidir. Başka insanlarla olan ilişkilerimizi belirleyen "sosyal mesafeleri" dengeli tutarsak, insanın yetersiz olan "fiziki enerjisini" ve sınırsız olan "düş enerjisini" iş üzerine odaklayabilir; "net bilgi, etkin koordinasyon" ve "odaklanma" ilkelerini uygulayabiliriz.

Yönetim dediğimiz çaba, keşfetme, tanımlama ve iletişim kurmaktır. Bu üç ayaklı çabanın özünde "fiziksel mesafe ayarları" da önemlidir. Bura ile uzaklar arasındaki mesafeleri dikkate almadan, yer seçimini doğru yapamayız. Ulaşabilirlikte ve eriyebilirlikte etkili dengeleri kuramayız. Yatırım dönemlerinde sağlanan bazı kolaylıkların, işletme dönemlerinde yaratacağı sorunlar ve çözümleri gerektiği gibi değerlendiremeyiz.

Fiziksel mesafeler kadar "zamansal mesafelerin ayarı" da algoritmalarımızda yerini almalıdır. Bugün ile yarınlar arasındaki dengeleri ancak zamansal mesafeler üzerinde kafa yorarsak kurabiliriz. Bir ürünün pazardaki konumunu belirlerken, mekansal mesafeler kadar zamansal mesafeler içindeki dinamik gelişmesini dikkate almazsak eksik değerlendirme yapmış oluruz.

İnsanı diğer varlıklardan ayıran belirleyici özelliği, "deneysel mesafe ayarı" yapabilme yetkinliğidir. Düşündüklerimizle yapabildiklerimiz arasındaki mesafeyi anlatan "deneysel mesafe ayarı", insan doğasında var olan "birikimin" de yaşama yansıyan yüzüdür. Biz insanlar, geçmişin deneyimlerinden ders çıkarır; geleceğe daha sağlıklı yollardan ilerlemek isteriz ki buna da "tarih bilinci" diyoruz.

Kuşkusuz içinde bulunduğumuz dönemin "psikolojik mesafeleri" de kararlarımızın sağlık derecesini, kalıcılığını ve uzun soluklu olmalarını belirler.

Sağlıklı öngörüler yap: İş yaşamında algoritma kurgusunun bir başka temel bileşeni de "öngörüde bulunma ve önlem alma disiplinidir". Ne yaptığımızı ve nasıl yapacağımızı netleştirmek için öngörü ve önlem alma yetkinliklerimizin gelişmesi gerekir.

Esnek işbirliğine önem ver: İş yeri yönetiminde başarılı algoritmanın temel bileşenlerinden biri de "İletişim kurma ve uygulama aşamasıdır". İletişim kurarak, esnek işbirlikleri geliştirerek; geri-bildim döngüleriyle sapmaları düzelterek ilerleme insanoğlunun geliştirdiği en önemli zihni araçtır. İşbirliklerinin işyerinin birikim yeteneklerini koruyarak uzun dönemli geleceğini güven altına almaları gerekir.

Önerilen algoritmayı genel iş yeri yönetimi için kullanabileceğiniz gibi, işinizin ince ayrıntıları içinde uyumlandırabilirsiniz. Bunun bir model önerisi olduğu bilerek, gerekli varsayımları ekler; işinize yaramayan varsayımları da çıkararak yol alabilirsiniz. Ama bir algoritmadan yoksunsanız, hızla algoritmalar dünyası haline gelen bir yerde geleceğe sağlıklı adımlarla yürüyemezsiniz.